QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS

manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-quartâ mensis Februarii anni M. DCC. XCIII.

M. PETRO-JOSEPHO MORISOT, Doctore Medico, Præside.

An è Rheumatismo recreatis Pila, prophylacticum? (*)

I.

DOLERE & pati humanum est. Hominis vita, etiam beatior, nihil aliud ferè est, nisi doloris & indolentiæ perpetua quædam alternatio. Numerosa hominem circumvenit morborum cohors, illiusque sanitati nunquam non insultat. Felix ille est qui minimis torquetur, sanus qui rarioribus urgetur malis. Inter tot morbos, quorum undique patemus telis, alii ægrum in vitæ discrimen adducunt, occiduntque non raro; alii, (dubium an optabiliores, licèt periculosi minùs,) quàm relinquunt ægris mortalibus vitam, eam aut suâ pertinaciâ & diuturnitate miseram faciunt, aut *recidivæ* metu & frequentiâ precariam. Ex horum genere *Rheumatismus* est. Morbus atrox, contumax, curatu difficilis, & Plethoræ, eamque presso, ut plurimùm, pede sequentis Cacochymiæ soboles. Adultos quam pueros, viros quàm fœminas sæpiùs exercet. Pueris corpus, in horas ampliandum, humorum redundantiæ minùs patet, quæ in partium incrementum absumitur. Fœminas, licèt ætatis ἀκμὴν adeptas, à Plethoræ consectaneis morbis vindicat, quæ ipsius Plethore effectus est naturalis salutarisque, menstrua purgatio. *Rheumatismi* voce Catharrum quidam intellexerunt. Si ratio habeatur etymi, *Rheumatismus* est materiæ undecumque ad partem quavis affluentis appulsus. Voluit tamen Usus loquendi arbiter, ut apud Medicos *Rheumatismi* nomine intelligantur dolores erratici, ab efferâ materiâ ultrò citròque pervolitante oriundi. Arthritidi morbus est congener affinisque. Solâ inter se ambo sede differunt, materiæ similitudine pares, doloris immanitate sæpè æquales. Sublimior est *Rheumatismus* & pomœria corporis obsidet. Profundior Arthritis. Ille musculos, iisque super injectas membranas vexat. Hæc Articulorum ligamenta occupat, & in ipsum sevit periostium Quantumvis inter se consentire videantur, nonnihil tamen discrepant. Arthritidem, præter cruciatuum atrocitatem, significant partis ægræ tumor ruborque. In *Rheumatismo* licèt atrociter lancinentur & lacerari quasi sentiantur carnes, nec tument tamen, ut plurimum, nec rubent. Affectat Arthritis quemdam circuitum, & periodicè quasi ex condicto recrudescit. Non item *Rheumatismus*, quantumlibet pronus sit in *recidivam*. Quos quidem semel torsit, ii in posterùm ab improviso illius insultu vix omninò sunt immunes. At nec statis recurrit temporibus, nec servatâ ullâ circuitûs lege, sed prout ad reditum invitant partis quæ ægrotavit debilitas, & quodlibet in rebus non naturalibus erratum. Pro variis quas infestat Microcosmi regionibus varia infert supplicia, diversaque sortitur nomina *Rheumatismus*. In femore Ischias audit, plebi *sciatica*. Æmulatur in lumbis Nephritidem, à quâ tamen vomitionis absentiâ discriminatur. Vocant tunc Lumbaginem. Ad thoracis costarumque motores musculos delapsus, difficilem facit respirationem, falsamque non malè simulat Pleuritidem. Nullis demùm parcit partibus, quæ totum aliquandò corpus infestat, & universâ phlogosi deurit tetra lues. Incautis imposuit non semel medentibus falsâ Scorbuti similitudine, mentientibusque luem veneream nocturnis doloribus. Est ubi eò pervenit morbi feritas, ut post longos cruciatus, solidis partibus tono suo spoliatis, & evanescente doloris omni sensu, vitatâ Charybdi delabatur in Scyllam æger, & variè intortis contrà naturam membris, nec unâ quasi ferruminatis ἀγκύλωσι, quâdam anticipatæ mortis imagine, omni motu destituatur, Silicernio quàm viventi similior. Tot malorum causa est sanguinis serum salinis plus æquo fœtum spiculis, membranaceas nervosasque corporis partes continuò vellicantibus.

(*) *Propugnata anno 1733*, LUDOVICO-FLORENTIO BELLOT, *Bacc. Theseos Auctor.*

II.

CUI morbi indoles probè cognita fuerit, ille de ejusdem causâ minimè dubitabit. Perspectâ in *Rheumatismo* eundi redeundique ab unâ ab aliam partem facilitate, seri fluiditatem & dispositionem ad motum, illius causam esse, nasutus quilibet statim odorabitur. Quem aut parum noverunt, aut minùs accuratè descripserunt *Rheumatismum*, illum pro Catarrho habuerunt veteres, nec dubitârunt in caput refundere. Ventriculum alii, alii lienem, hepar ille, hic alia quælibet viscera prout visum fuit, immerentia culpârunt. Jure an injuriâ, illi viderint, qui nôrunt in sano homine, à suscepto repentino frigore, sæpissimè ortum fuisse *Rheumatismum*. Illius causa remota fieri potest, quidquid sanguinem densat inspissatque. Hinc victus lautior, calenti corpori subitò impactum frigus, indèque prohibitum salubre adeò *Perspirationis* effluvium, nec tam in sanguinem refluum, quàm effusum intrà muscularium fibrillarum membranarumque vacuola, pessimo huic affectui ansam præbent non raro. Spissior scilicèt sanguis vasorum impulsui parum morigerus, ubivis locorum cespitat. Indè humorum minor tardiorque ad cutis poros appulsus. Constrictæ aliundè, quæ tubulorum *Perspirationi* famulantium apicibus insident, epidermidis squammulæ, exhalandis succis eò faciliùs exitum occludunt, quò segniùs ab infarctis organis illi propelluntur. Occluso igitur exitu, negatoque à ponè sequentibus aliis humoribus reditu, quid superest, nisi ut, quà data porta, effugium quærant, & per minimorum, vasorum exilissimas commissuras, viam sibi faciant in partium substantiam. Huic operi totus non est par sanguis. Globulosæ illius partes corpulentiores sunt; lymphaticæ intricatiores; viscosiores lentioresque biliosæ; omnium aptissimæ seri particulæ. Quæ ploratûs instar & lacrymularum per vasorum dilatatos poros exprimuntur. Sui juris factæ, pessimo partes inundant diluvio. Morâ fiunt acriores, evolutisque quibus scatent salibus, nervos, membranas, & quidquid est in corpore sensûs exquisiti lacessunt continuò, punguntque. *Rheumatismi* causam esse serum, ipsius morbi mores probant. Nulla adest in dolente parte coloris mutatio. Exiguus illam aut nullus elevat tumor, isque facili negotio discutiendus, licèt perseveret dolor. Locum facilè mutant *Rheumatici* dolores, relictâ unâ parte omninò indolente, ad aliam dicto citiùs transeunt. An non hæc sunt humoris tenuissimi, & causæ maximè mobilis indicia? *Rheumatismo* laborantium sanguis magnæ seri copiæ innatat. Quid verbis opus est? Spontaneo naturæ victricis conamine morbus sæpissimè sudoribus terminatur. Sudoribus autem quid eliminatur? Serum, salsum & acre. Quis æger sudoris in oculum decidui salsedinem non est expertus? Quis, judice & teste linguâ, illud idem de sudore non confiteatur?

III.

VIS è *Rheumatismo* recreatus sanum te & à pessimi morbi novo insultu immunem præstare? Quam monstrat natura viam, sequere. Morbum sudoribus sanat sæpissimè; eum sudoribus antevertere ne dubites. Sic & dolori occures, & medicamentorum individuo comiti, fastidio. Est quidem aliquid æquâ lance pensitatis cibo & potu uti. Est aliquid etiam partitis, ut decet, somni vigiliarumque temporibus indulgere. Nec sanitati parum confert aërem spirare temperatum purumque, & ita imperare animi affectibus, ut nec veterno mens torpeat, nec æstu continuo excandescat. At illa non omnem implent paginam. Excretorum retentorumque summa illi habenda ratio est, qui vult *Rheumatismi* precavere reditum. Inter excreta, sive copiam spectes, sive necessitatem, sive perennitatem, primas tenet *Perspiratio* insensilis. Quandiu perstat, res in vado est. Si varia sit, nec sibi constet, sudore compensanda est, & labore allicienda, aut, quæ laboris species est, exercitatione invitanda. Exercitii non unum genus complectitur Gymnastica. Ars veteribus quàm nobis usitatior. Nunc pro solo fere est oblectamento, que olim non rato erat pro medicinâ. Sic Luctâ curabat Hydropisim Oribasius, Gestatione Ætius, Cælius Aurelianus vociferatione. E numero plurimus, quas offert Gymnastica exercitationibus, nulla præcavendo *Rheumatismo* aptior est, quàm Pilæ ludus. Veteribus non incognitus, Græcis & Romanis familiaris, à nostro tamen non nihil diversus. Palæstram in quâ ludentes exercentur Spæriste-

rium vocant, desumpto à Græcis vocabulo. Loci structuram nôrunt omnes, ludi leges conditionesque callent non pauci, salubritatem ignorat nemo. Non injucunda est Monomachia Pilæ ludus. Unus cum uno congreditur. Nisi utrique visum fuerit, assumpto utrinque periculi socio, binos binis concurrere. Ludentium quemque lineum vestit indusium & ejusdem materiæ subucula. Caput obtegit pileus, qualis est dormientium. Cingit epigastrium, nodo uno & altero non laxè post terga revinctum mantile. Linea sunt fermoralia & tibialia. Calcei è molli alutâ confecti. Sub hâc levi pugnatur armaturâ: Quò scilicet ad omnes motus, numeroque propemodum infinitas inflexiones, habilius celeriusque fiat corpus. Mantile corpori circumdare nullus omiserit, nisi ignarus, aut parum cautus. Illud siquidem habet commodi hoc cingulum, quòd & corpus stringendo firmet, & compressis non nihil visceribus hepar fulciat; cujus pondere deorsùm tractum diaphragma, inter crebros ludentium subsultus succussusque, respirationem redderet difficiliorem. Necessariæ quidem huic exercitationi sunt vires. Quæ tamen vincendo solæ non sufficiunt. Acri opus est oculorum acie, & judicio. Illâ, fulguris instar adactam pilam previdebis, eamque aut declinabis, si è re tuâ fuerit, aut curvato, ne te tangat, salutabis corpore: hoc, Pilæ in parietem obliquâ lineâ impingentis resultum, vel suprà suum axem rotatæ casum, certiùs prænosces. Jam verò quæ motuum varietas? Qui decertantium nisus? Modo suprà caput volans pila, non expectato illius resultu, elato brachio excipienda est, & demittenda; modò humi repens eadem submisso reticulo relevanda. Ludentium alter summis intorquet pilam viribus. Opponit alter pro clypeo reticulum impavidus. Dum ille, pronus in ictum, totus est in feriendo, hic stat suâ mole, totus in impetu sustinendo. Peritiæ tamen minus est in pilâ validè impellendâ, quàm in eâdem ita collocandâ, ut æmuli fallat industriam. Spæristerium in duo dividit, ab uno ad alium protensus parietem funis quidam, pendente ad pavimentum reti conspicuus. Ludit benè qui suprà, malè qui infrà funem, sphæram pellit: Eleganter, qui novit ictum ita temperare, ut pila transeundo, funem quasi lambat, & ad sphæristerii hunc illumve angulum non tam currat, quàm rependo quasi emoriatur. Hinc imbellis sphæræ aut minimus aut nullus resultus; urgens proinde ludenti, corporis celeriter inflectendi necessitas, excipiendæ pilæ major industria, parque remittendæ ejusdem difficultas. Sine technis & dolo non luditur. Artis est unum, oculis & corporis etiam conversione ac situ, locum affectare, & mutatâ subito docilis manûs directione, alium impetere. Sic ictu deluditur hostis insperato. Ad eam, quam attingere velle te simulasti, spæristerii partem ruit celer, fugientem verò aliorsum dum videt pilam, & insequi studet, se se subito summoque nisu recolligit, indè rediturus, quò eum error egerat præcipitem. At ille par pari referet, dolumque dolo vicissim compensabit. Fraudis memor hostis, in eum quem mox deserueris locum, sphæram mittet, quam tu non nisi veloci poplitum auxilio, anhelusque attingas. Quid plura? in eo singularis certaminis genere totus fere, nec sine voluptate laborat homo. Exercentur intuitu oculi, impellendo brachia, manus stringendo, vociferatione & crebrâ respiratione pulmones, multiplice inflectione lumbi femaore tibiæ & pedes cursu, ipsaque mens, dum versat dolos, ratiocinatione.

I V.

SANITATI servandæ convenire exercitium nemo non fatetur. Illud quantæ sit in firmando corpore utilitatis, ipsa docet natura, quæ infantibus & pueris tantam indidit, pro ratione ætatis ad motum propensionem. Naturâ duce currunt, saltant, colluctantur, lascivientes illi naturæ Palæstritæ. An non idem in junioribus quibuslibet animalibus observare est? Certo sanè indicio, motum esse corpori fovendo & roborando maximè idoneum ac necessarium. Sin minùs, novercam ageret non matrem, natura optima, quæ nos ad exercitationis ferè continuæ laborem, eâ præsertim ætate impelleret, quâ loquenti illi soli, libentes auscultamus. Eatenùs sanum est corpus, quatenus à Plethorâ immune. Plethoram imminuit exercitatio. Facilis est, & in promptu consequentia. Labore musculi in validiores cientur motus. Ab iis vasa sanguinem deferentia fortiùs premuntur & sepiùs. Indè

ſequitur liquidorum corporis major tritus. Quò illa ſubiguntur exactiùs, eò ſecretionibus ipſique nutritioni aptiora evadunt. Nec ſunt hæc, verba voceſque tantùm. A labore etiam duro corpus uberiùs nutritur. Dubitas? Experientiam conſule, & ipſis ſaltem crede oculis. Quâ proportione pars quælibet corporis exercetur & laborat, eâ vires acquirere illam videbis. Quàm lata ſunt Remigibus pectora! Quales oſtentant humeros Bajuli, quos dorſi lumborumque habent muſculos! Cantoribus quale pulmonum robur, quæ vox Stentorea! Quàm lacertoſa ſunt crura & femora Lecticariis! Quàm invicta demum, Pilâ ludere ſolitis pugni firmitudo! Hæc omnia quid præſtat? Labor, exercitium. Quæ quidem quâ ratione, novi & uberioris pabuli acceſſione corpus roborant, eâdem eliminandis reſiduis à nutritione ſuccis, id eſt, fovendæ *Perſpirationi* inſerviunt. *Rheumatiſmum* facit ſerum mordax in menbranas muſculoſque delapſum. Extrà cancellos errare geſtienti ſero favet ſanguinis ſpiſſioris & idcirco tardioris, mora in vaſis capillaribus. Hanc ſequitur, haud aliter in lacte concreſcente, ſeri acrioris, à coeuntibus ſimul aliis ſanguinis partibus, expreſſio & expulſio. Sic ſolitis vaſis exterminatus, inviis invitiſque partibus ſe ſe inſinuat acer Ichor, ingratus hoſpes, triſte relicturus extortæ hoſpitalitatis prætium. Quis ſanæ mentis non ſentit, illum *Rheumatiſmi recidivæ* minùs futurum obnoxium, qui peſſimi morbi cauſæ proſpicere noverit, eam conciliando vaſorum fibris firmitatem, quæ par ſit attenuando ſanguini. Unde liquidorum corporis fluiditas major, faciliorque proinde eorumdem per cutis ſpiracula exalatio. Quod à pilæ exercitio contingere nullus non fatebitur.

V.

PESSIME de *Rheumatiſmi* causâ ille judicat qui caput incuſat. Delirantibus aliis partibus, inſons alia damnatur. At in capite non rarò incipit, qui ad alias partes derivatur deinceps morbus. Inde illius mores inferas, non cauſam. Ventriculus imbecillior, aut malè morata, quæ alimentorum coctioni inſerviunt, viſcera cauſam huic morbo præbent. Fatemur, ſed remotam, nec niſi conſpirantibus, partium, *tranſpirationis* materiæ præparandæ & eliminandæ dicatarum, delibitate aut erroribus efficacem. Nec deſtruendæ, quam extruximus, morbi ætiologiæ, duce Avicennâ, objicias flatus eſſe *Rheumatiſmi* parentes. Illud quidem veri quamdam ſpeciem videtur præ ſe ferre, morbique materiei inconſtantiâ & mobilitate fulciri. Quid enim aëre mobilius? Quid ſubitis loci mutationibus obnoxium magis? Sed ex aëris facili mobilitate, ſequitur difficilior ejuſdem intrà vaſorum, poris ubique & undique perviorum, tubulos incarceratio. Si alicubi in humano corpore, maximè in abdominis tortuoſis anfractibus regnat Æolus. Ibi ventorum patria, ibi flatuum frequentiores procellæ. Labor eſt ſat durus, inquies, Sphæromachia. Ita eſt, ſed inaſſuetis. Uſu fit levior, exercitatos vix fatigat, immò ſine laſſitudine oblectat. Aliunde verò, eſt modus in rebus. Non feret bovem qui tulit vitulum. At inſtabis, ut quid illud præcavendo *Rheumatiſmo* adhibere, à quo ſæpiſſimè idem morbus duſumit originem? Æſtate, etiam immoto corpore & quieto, vel lenior aura Zephyri laſſitudines inducit & *Rheumatiſmum*; quantò magis, ubi à violentiore exercitio corpus incaluerit. Nec illud diffitemur. Zephirum tamen idcircò aut exercitium ne crimineris. Hoc ubi contingit, ſolus ille culpandus eſt qui ſudoribus, aliunde ſalubribus, cum diffluat, non novit ſibi à frigore aëris præcavere. Hunc in finem familiaris eſt Pilâ ludentibus cautio quædam, quam omiſiſſe credas piaculum. Solent illi, finito certamine, cubiculum celeres aſcendere, foco ſe ſe admovere, & citò depoſitis ſudore madentibus ponderoſiſque induſiis, fricari. Illud boni frictiones conferunt, quòd ſiccis calidiſque linteis ſudor accuratè detergatur; unde minor frigidioris aëris formido; & ſi quid fortè, à violento ſanguinis motu, ſucci craſſioris minimorum vaſorum tubulis hæſerit, illud repetito eorumdem preſſu foràs propellatur, unde exhalandis humoribus nullus obex, & viæ patentiores.

Ergo è Rheumatiſmo recreatis Pila, prophylacticum.

Proponebat Pariſiis FLORENTIUS-JOSEPHUS BELLOT, Pariſinus, è Societate Philomaticâ, Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus.

Typis QUILLAU, Facultatis Medicinæ Pariſienſis Typographi. 1793.